

پہری

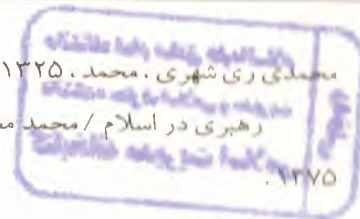
دراسلام

آیت
محمد سی ری شہری

رهبری در اسلام

تألیف
محمدی ری شهری

محمدی ری شهری، محمد، ۱۳۲۵ -
رهبری در اسلام / محمد محمدی ری شهری . - قم : دارالحديث ،

۵۲۶ ص .

کتابنامه به صورت زیرنویس و ص ۵۰۳ - ۵۱۲ .

۱. امامت . ۲. ولایت فقیه . ۳. اسلام و دولت . الف. عنوان .

۲۹۷ / ۴۵

۸ الف ۳ م / ۸ / ۲۲۳ BP

ISBN

964 - 5985 - 00 - 5

شابک

۹۶۴ - ۵۹۸۵ - ۰۰ - ۵

نام کتاب - رهبری در اسلام

مؤلف - محمدی ری شهری

ناشر - انتشارات دارالحديث

چاپ - دارالحديث

نوبت چاپ - دوم پائيز ۱۳۷۶

تیراژ - ۵۰۰۰

تلفن: ۷۱۰۰۱۰، ۷۱۰۶۸۷، ۷۱۰۲۵۱، ۹۲۹۲۲۱ - ۲۱ + فکس: ۲۱۸۶۳ - ۲۵۱ + ص.پ: ۳۷۱۸۵/۳۴۱۸

پیشگفتار

امامت و رهبری ضامن تحقق و تداوم اسلام ناب و آرمان‌های این آیین، بلکه همه ادیان راستین الهی است و از این نظر، مسأله رهبری از اساسی‌ترین اصول اعتقادی، سیاسی و اجتماعی اسلام و رمز حیات و بالندگی همه جوامع توحیدی است. لیکن قرن‌هاست که امت اسلام از این رمز حیات غافل مانده است. این غفلت، رشد و پویایی و مجد و عظمت را از جوامع اسلامی سلب کرده و راه سلطه بیگانگان را بر مسلمانان هموار ساخته و از اسلام جز تندیزی بی‌روح برجای نگذاشته است. پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی در ایران بر مبنای «ولایت فقیه» و بار رهبری بی‌نظیر عالم ربانی و فقیه مجاهد امام خمینی (ره) زمینه‌هشیاری و خیزش عمومی را در جهان اسلام برای دست یافتن به آرمانهای والای اسلام فراهم کرد. اینک هر مسلمان آگاه و منصف - پیرو هر یک از مذاهب اسلامی که باشد - خوب می‌داند، تنها راه کوتاه کردن دست بیگانگان از کشورهای اسلامی و پیاده کردن احکام نورانی قرآن، تشکیل حکومت اسلامی بر مبنای رهبری الهی است و تا زمانی که آفات رهبری از جوامع اسلامی زدوده نگردد، و زمام امور مردم به دست کسانی که از نظر اسلام واجد شرایط رهبری هستند نیفتد، حقوق واقعی مردم هرگز تأمین نخواهد شد.

از سوی دیگر، دشمنان اسلام که به قدرت عظیم فرهنگی این آیین الهی پی برده‌اند بی‌کار ننشسته و با همه توان، با واسطه و بی واسطه، مبانی رهبری در اسلام و به ویژه اصل اساسی «ولایت فقیه» را مورد تهاجم و تاخت و تاز قرار داده‌اند.

در این برهه حساس و سرنوشت‌ساز از تاریخ اسلام، تبیین مبانی رهبری در اسلام و تحقیق در زمینه فلسفه رهبری، جایگاه رهبری، ویژگی‌های رهبری، آفات رهبری، حقوق متقابل مردم و رهبری و نیز شناخت توطئه‌های خطرناکی که برای تحریف رهبری در اسلام در گذشته و حال، در جریان بوده و هست، بیش از هر وقت دیگر مورد نیاز جوامع اسلامی است و این امر، مسؤولیت دانشمندان متعهد اسلامی و ارباب قلم را مضاعف می‌نماید.

کتاب حاضر کوششی متواضعانه در این راستاست، در این کتاب علاوه بر مسایل فوق در بخش هفتم، مسأله پیشوایان اسلام پس از پیامبر ﷺ نیز مورد نقد و تحلیل قرار گرفته است. شایان توجه است که در این نوشتار تلاش شده که «ولایت فقیه» به عنوان شاخه‌ای از «امامت عامه» و به گونه‌ای نو و قابل درک برای عموم پژوهشگران ارایه گردد.

گفتنی است که بخشی از مباحث این کتاب با نام «درسهایی از اصول عقاید اسلامی» طی چهل و شش برنامه، از اواخر سال هزار و سیصد و شصت و هفت در شبکه دوم سیمای جمهوری اسلامی پخش شد و نیز با عنوان «مبانی رهبری در اسلام» در مجله پاسدار اسلام منتشر گردید و اینک پس از بازنگری و تکمیل، به صورت حاضر در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

از خداوند متان عاجزانه می‌خواهم که این خدمت ناچیز را بپذیرد و تأثیر آن را در تحکیم وحدت کلمه امت مسلمان و زمینه‌سازی برای حکومت جهانی اسلام به رهبری حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه افزون گرداند.

محمدی ری شهری

اول ربیع الاول ۱۴۱۷

۱۳۷۵/۴/۲۸

مدخل

در فرهنگ قرآن و احادیث اسلامی کلمه «امامت» همپایه واژه «رهبری» است. از این رو، برای تعریف رهبری از دیدگاه اسلام، تفسیر واژه‌های «امامت و امام» ضروری است.

«امامت و امام»^(۱) در فرهنگ اسلامی همانند واژه‌های «رهبری و رهبر» می‌باشد. راغب اصفهانی^(۲) در کتاب خود که در تفسیر تک واژه‌های ناآشنای قرآن کریم نگاشته است، کلمه امام را اینگونه تفسیر می‌کند:

امام، چیزی است که پیرویش کنند، خواه انسان باشد که گفتار و کردارش را پیروی کنند، یا کتاب و یا هر چیز دیگر، و نیز تلاوت

۱. امام از ریشه امام با آتم یا آتم گرفتار شده است که اگر از ریشه امام باشد به معنای پیشرو و پیشوا، و اگر از ریشه آتم باشد به معنای پایه و بن هر چیز و اگر از ریشه آتم باشد به معنای چیزی است که جامعه آهنگ پیرویش را دارد.

۲. ابوالقاسم حسین بن محمد، معروف به راغب اصفهانی از دانشمندان بزرگ قرن پنجم هجری.

نمی‌کند آنچه پیروی شده است حق باشد و یا باطل (۱).

در این تعریف به دو نکته مهم در معنی رهبری توجه شده است :

۱- امامت و رهبری در قرآن نه تنها در جامعه انسانی، که در گستره جهان آفرینش قابل تعمیم است.

۲- امامت و رهبری در قرآن در دو مفهوم متضاد به کار رفته است یکی مفهوم ارزشی و حق و دیگری مفهوم ضد ارزشی و باطل.

آنچه را که ما در پی آنیم، امامت و رهبری در حیطه جامعه بشری است، نه فراتر از آن. بر این اساس، امامت و رهبری در فرهنگ اسلام به هدایت انسانها به سوی نظام حق و جامعه ارزشی و یا نظام باطل و جامعه ضد ارزشی گفته می‌شود.

انواع امامت و رهبری

از رهگذر تعریف امامت و رهبری، گونه‌های آن نیز آشکار می‌شود که بر این پایه، از دیدگاه اسلام، دو گونه رهبری در جامعه انسانی وجود دارد: یکی رهبری انسانها به سوی کمال و ارزش‌های والای الهی و دیگری سوق دادن گروهی به سوی زشتیها و ضد ارزشهای پست شیطانی.

قرآن کریم نیز امامت ابراهیم علیه السلام را مظهر رهبر ارزشی والهی، و سردمداری فرعون خودکامه را نمونه رهبر ضد ارزشی و شیطانی برمی‌شمارد.

پس در تبیین انواع رهبری در فرهنگ اسلام و قرآن، می‌توانیم به دو گونه رهبری ابراهیمی و رهبری فرعونی اشاره کنیم.

مباحث مربوط به مبانی رهبری در اسلام، در واقع تبیین خطوط اصلی سیاستهای رهبری ابراهیمی در مقابل سیاستهای فرعونی در اداره جامعه است.

اینک به اشاراتی از آیات قرآن کریم درباره این دو نوع رهبری، در راستای آشنایی

۱. المفردات فی غریب القرآن، واژه «ام»: ۸۷.

با مفهوم امامت و رهبری در فرهنگ اسلام، اشاره می‌کنیم.

امامت ابراهیمی

قرآن کریم واژه امام را در بلندترین مرتبه تکامل انسان و بالاترین مراتب رهبری ارزشی، درباره حضرت ابراهیم علیه السلام به کار برده است:

﴿وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا﴾ (۱).

و چون ابراهیم را پروردگارش با کلماتی بیازمود، و او آن همه را به انجام رسانید [خدا به او] فرمود: من تو را امام مردم قرار دادم

و در جایی دیگر درباره امامت گروهی از رهبران ابراهیمی می‌فرماید:

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ (۲).

و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به دستور ما [مردم را به راه حق و دین مستقیم (۳)] هدایت می‌کردند.

امت ابراهیمی

امتی که امامت و رهبری ابراهیمی را پذیرا شود و با پیروی عملی از رهنمودهای این رهبری، زمینه مبارزه با رهبری فرعون را فراهم آورد، و برای زدودن زنگار فساد و تباهی و برچیدن بساط خودکامگی و انحطاط در جهان تلاش کند، نمونه یک امت ابراهیمی است.

امت ابراهیمی همان جامعه نمونه‌ای است که ابراهیم خلیل و فرزندش اسماعیل علیهما السلام، به وجود آمدنش را از نسل خود، هنگام ساختن کعبه، از خداوند متعال درخواست کردند:

۱. بقره: ۱۲۴.

۲. انبیاء: ۷۳.

۳. مجمع البیان ۸۹/۷.

﴿وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ * رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ﴾^(۱).

و هنگامی که ابراهیم و اسماعیل پایه‌های خانه [کعبه] را بالا می‌بردند، [می‌گفتند] پروردگارا! از ما بپذیر که در حقیقت تو شنوای دانایی. پروردگارا! ما را تسلیم [فرمان] خود گردان و از نسل ما امتی که فرمانبردار تو باشند [پدید آر].

اطاعت از خدا و تسلیم فرمان او بودن در واقع پیاده کردن سیاستها و رهنمودهای رهبری ابراهیمی در زندگی فردی و اجتماعی است. از این رو پیامبر اسلام ﷺ نیز، با اینکه بزرگترین پیامبر الهی است موظف بود که خطوط اصلی این سیاست را برای خود و جامعه‌اش دنبال کند:

﴿ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا﴾^(۲).

سپس به تو وحی کردیم که از آیین ابراهیم حق‌گرای، پیروی کن. بنا بر این مسلمانان نیز باید به دنبال پیامبر خویش، با پیروی از سیاستها و رهنمودهای رهبری ابراهیمی محمدی - صلوات الله علیهما - پرچمداران این جامعه توحیدی و امت نمونه‌ارزشی در جهان باشند:

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ﴾^(۳).

ویدین‌گونه شما را امتی میانه قرار دادیم تا بر مردم گواه باشید.

رهبری فرعون

قرآن کریم فرعون را نیز چون حضرت ابراهیم علیه السلام، با تعبیر امام یاد می‌کند، اما امامت و رهبری او را در برپایی ضد ارزشها می‌داند، فرعون امام کفر است و ابراهیم امام

ایمان، فرعون مردم را به نقصان و پستی سوق می‌دهد و ابراهیم امت را به تکامل و الایی راهبری می‌کند.

به سخن دیگر، امامت ابراهیمی جامعه را به بهشت جاویدان هدایت می‌نماید و امامت فرعونی مردم را به دوزخ سوق می‌دهد:

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ﴾^(۱).

و آنان [رهبران فرعونی] را امامانی قرار دادیم که مردم را به سوی آتش می‌خوانند.

جامعه فرعون

مردمی که بر پیشوایی و امامت فرعون گردن نهند و با فرمانبرداری از سیاستهای شیطانی این رهبری، زمینه مبارزه با رهبری و جامعه ابراهیمی و از هم پاشیدگی آن را فراهم آورند، جامعه‌ای فرعونی است. فرجام این جامعه، در این جهان چیزی جز غرق شدن در دریای شهوات و تباهی‌ها و در آن جهان جز فرو افتادن در دوزخ گناهان نیست.

قرآن کریم سرنوشت هواداران رهبری فرعون را چنین ترسیم کرده است:

﴿يَقْدُمُ قَوْمُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأْوَدُهُمُ النَّارُ﴾^(۲).

در روز رستاخیز [فرعون] پیشاپیش هوادارانش می‌رود و آنان را به آتش در می‌آورد.

همچنین فرجام جامعه فرعون و رویارویی با رهبرانشان را در دوزخ، بدین سان بیان می‌کند:

هر بار امتی [در آتش] درآید، همکیشان خود را لعنت کند تا وقتی که همگی در آتش به هم پیوندند [آنگاه] پیروان در باره

۱. قصص: ۴۱.

۲. هود: ۹۸.

۱. بقره: ۱۲۷-۱۲۸.

۲. نحل: ۱۲۳.

۳. بقره: ۱۲۳.

پیشوایان‌شان می‌گویند: پروردگارا! اینان ما را گمراه کردند، پس آتش عذابشان را دوچندان کن^(۱).

از آنچه در تعریف رهبری و تفسیر امام، امامت و امت در فرهنگ اسلام بیان کردیم به روشنی در می‌یابیم که نویسنده کتاب «امت و امامت» از این واژه‌ها، برداشتی ناتمام و یکسویه دارد:

... امت، یک جامعه در حال رفتن و شدن ابدی به سوی تعالی مطلق است، و چون «امت» را شناختیم به سادگی می‌توانیم تعریف دقیق و روشن «امامت» را و نقش اجتماعی آن را به دست آوریم.

بنابر این «امامت» رژیمی است که امت را در این راه هدایت می‌کند و راه می‌برد.^(۲)

اگر چه این برداشت در باره مفهوم ارزشی «امت و امامت» می‌تواند صادق باشد لیکن پیش از این بیان کردیم که امت و امامت در فرهنگ اسلام نه تنها در مفهوم ارزشی آن، که در مفهوم ضد ارزشی نیز کاربرد دارد. از این پس بحث ما پیرامون بررسی انواع رهبری ارزشی در فرهنگ اسلامی است.

انواع رهبری ارزشی

رهبری ارزشی از یک دیدگاه به چهار نوع تقسیم می‌شود: رهبری سیاسی، رهبری اخلاقی، رهبری علمی و رهبری باطنی، حکمت و فلسفه انواع رهبری‌های ارزشی را در بخش اول از مباحث «رهبری در اسلام» مورد بررسی قرار خواهیم داد.

خلاصه:

«در فرهنگ اسلام، پیشوایی و رهبری «امامت»، و رهبر و پیشوا «امام» نامیده می‌شود.

«امامت و امام، مانند رهبری و رهبر، دارای دو مفهوم متضاد ارزشی و ضد ارزشی می‌باشد.

«امامت و رهبری در قرآن کریم فراتر از محدوده انسان و قابل تعمیم در سطح جهان آفرینش است، ولی آنچه در مبانی رهبری در اسلام مطرح می‌شود در محدوده رهبری انسان است.

«رهبری در فرهنگ اسلام، سوق دادن انسانها به سوی جامعه ارزشی یا جامعه ضد ارزشی است.

«در قرآن کریم، ابراهیم علیه السلام مظهر رهبری ارزشی و فرعون، نمونه رهبری ضد ارزشی می‌باشد، از این رو می‌توان رهبری را به رهبری ابراهیمی و رهبری فرعونی تقسیم کرد.

«پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله که خود بزرگترین پیامبر الهی است وظیفه داشت از خطوط اصلی

۱. نگاه کنید به سوره اعراف آیات ۳۸-۳۹.

۲. نگاه کنید به کتاب «امت و امامت» ص ۵۷.

سیاستهای رهبری ابراهیمی پیروی کند.

«مباحث مبانی رهبری در اسلام در واقع تبیین سیاستهای رهبری ابراهیمی در برابر سیاستهای رهبری فرعونى در ادارهٔ جامعه است.

«جامعهٔ ابراهیمی امتی است که پذیرای رهبری ابراهیمی است و برای برچیدن اساس رهبری فرعونى و جامعهٔ آن پرورش یافته است.

«جامعهٔ فرعونى جامعه‌ای است که به رهبری فرعونى گردن نهاده و برای از بین بردن جامعهٔ ارزشی ابراهیمی سازمان یافته است.

«به کار بردن واژه‌های امت و امامت را تنها در مفهوم ارزشی آن، به گونه‌ای که در کتاب «امت و امامت» آمده، نادرست است.

«رهبری ارزشی از یک نگاه به چهار نوع قابل تقسیم است: رهبری سیاسی، رهبری اخلاقی، رهبری علمى و رهبرى باطنى.

بخش

اول

فلسفه رهبری

فهرست مطالب

۵	پیشگفتار
۷	مدخل
۱۰	انواع امامت و رهبری
۱۱	امامت ابراهیمی
۱۱	امت ابراهیمی
۱۲	رهبری فرعونى
۱۳	جامعه فرعونى
۱۴	انواع رهبرى ارزشى
۱۵	خلاصه:

بخش اول: فلسفه رهبری

۱۹	۱/۱ رهبری سیاسی
۱۹	رهبری سیاسی از دیدگاه مذاهب اسلامی

۲۰	رهبری سیاسی از دیدگاه ماتریالیسم
۲۲	تعمیم امامت چیست ؟
۲۵	رهبری سیاسی از دیدگاه اسلام
۲۵	ضرورت رهبری سیاسی
۲۹	۱- حق گویی حق باوری نیست
۲۹	۲- شیوه برخورد با شعار انقلابی نمایان
۳۰	۳- ضرورت تشکیل حکومت
۳۱	فلسفه ولایت فقیه
۳۹	فلسفه امامت معصوم
۳۹	تعریف معصوم
۳۹	تفاوت معصوم و مجتهد
۴۰	عالی ترین مراتب رهبری
۴۱	خلاصه :
۴۵	۱/۲ رهبری اخلاقی
۴۶	مراتب رهبری اخلاقی
۴۹	ولایت پیشوایان اخلاقی
۴۹	نمونه پیشوایان اخلاقی
۵۱	خلاصه :
۵۲	۱/۳ رهبری علمی
۵۴	رهبری علمی قرآن
۵۵	رهبری علمی معصوم
۵۷	مناظره عمر بن اذینه و قاضی کوفه
۶۰	مناظره هشام بن حکم و عمرو بن عبید
۶۴	خلاصه :

۶۵	۱/۴ رهبری باطنی
۶۵	تعریف ولایت تکوینی
۶۶	درجات ولایت تکوینی
۶۶	۱- تسلط بر نفس
۶۷	۲- چیرگی بر خیال پردازی
۶۸	۳- توان انجام کار بدون ابزار مادی
۶۸	۴- چیرگی کامل بر بدن
۶۹	۵- چیرگی بر جهان هستی
۷۰	چند نکته
۷۲	فلسفه ولایت تکوینی
۷۲	نقش امام در هدایت باطنی انسان
۷۷	ارایه اعمال امت به امام
۷۹	نقش امام در نظام زمین
۸۰	نقش امام در نظام جهان هستی
۸۲	خلاصه :
	بخش دوم: جایگاه رهبری
۸۷	۲/۱ رهبری از دیدگاه قرآن کریم
۸۷	الف: پیمان خدا
۸۸	ب: راه خدا
۹۳	خلاصه :
۹۵	۲/۲ رهبری از دیدگاه پیامبر اسلام
۹۵	الف: رهبری الهی، محور انقلاب اسلامی
۹۷	عصر علم و دوران جاهلیت

شناخت کدام امام ؟	۱۰۰
ب: رهبری الهی، شرط پذیرش اعمال نیک	۱۰۲
خلاصه:	۱۱۰
۲/۳ رهبری از دیدگاه اهل بیت	۱۱۱
الف: جایگاه رهبری ارزشی	۱۱۱
۱- پیوند توحید و نبوت	۱۱۱
۲- کلید مبانی اسلام	۱۱۵
۳- اساس اسلام بالنده	۱۱۶
ب: خطر رهبران ضد ارزشی	۱۱۸
۱- باطن همه پلیدیها	۱۱۹
۲- اساس همه شرور	۱۲۰
خلاصه:	۱۲۲

۲/۴ رهبری از دیدگاه پیروان اهل بیت	۱۲۳
ضابطه اصول دین	۱۲۳
امامت از اصول دین است	۱۲۴
امامت از دیدگاه اهل سنت	۱۲۵
خلاصه:	۱۲۹

بخش سوم: دو توطئه خطرناک

۳/۱ تفکیک رهبری	۱۲۲
بزرگترین توطئه	۱۲۵
چگونگی جدایی دین از سیاست	۱۲۶
احادیث ساختگی و حکومت‌های فاسد	۱۲۲
خلاصه:	۱۵۱

۳/۲ تحریف رهبری	۱۵۳
اقسام تحریف	۱۵۳
الف: تحریف آشکار	۱۵۴
ب: تحریف پنهان	۱۵۸
رمز حکومت ائمه جور	۱۵۸
ریشه‌های تحریف	۱۶۱
ظلم ستیزی، واجب عقلی است	۱۶۵
تعارض با قرآن کریم	۱۶۷
تعارض با سیره امامان	۱۶۸
تعارض با احادیث قیام	۱۷۳
خلاصه:	۱۸۲

بخش چهارم: ویژگیهای رهبری

۴/۱ اسلام شناسی	۱۸۹
تعریف اجتهاد	۱۹۱
موضوع شناسی و اجتهاد	۱۹۱
خلاصه:	۱۹۳
۴/۲ عدالت	۱۹۵
مراتب عدالت	۱۹۶
۱- عدل عقیدتی	۱۹۶
۲- عدل فقهی	۱۹۶
۳- عدل اخلاقی	۱۹۷
۴- عدل عرفانی	۱۹۸
عدالت و رهبری	۱۹۸

نگاهی به مسأله عصمت	۲۰۰
چند نکته در خور توجه	۲۰۰
خلاصه:	۲۰۳
۴/۳ مدیریت	۲۰۵
تفکیک رهبری و مرجعیت	۲۰۷
مدیریت فطری است یا اکتسابی؟	۲۰۷
نقش تعلیم و تجربه در مدیریت	۲۰۸
نقش شرح صدر در مدیریت	۲۱۰
شرح صدر کفری	۲۱۲
خلاصه:	۲۱۳
۴/۴ بینش سیاسی	۲۱۵
سیاست، در فرهنگ سیاستمداران رسمی	۲۱۷
تو سیاستمدارتری، یا من؟!	۲۱۸
سیاست از دیدگاه اسلام	۲۲۰
سیاست و شیطننت؟!	۲۲۱
عیب‌جویی از سیاست امام	۲۲۳
خلاصه:	۲۲۷
۴/۵ زمان آگاهی	۲۲۹
زمان آگاهی رهبران الهی	۲۳۱
زمان شناسی امام علی <small>علیه السلام</small>	۲۳۲
زمان آگاهی فقیهان	۲۳۶
خلاصه:	۲۳۸

۴/۶ مردم شناسی	۲۴۱
پیامبر اسلام و مردم شناسی	۲۴۱
امام علی <small>علیه السلام</small> و مردم شناسی	۲۴۲
امامان دیگر و مردم شناسی	۲۴۵
خلاصه:	۲۴۸
۴/۷ مردم داری	۲۴۹
پیامبر اسلام و مردم داری	۲۵۰
پیشگیری از انحراف پیروان	۲۵۱
تألیف قلوب دشمنان	۲۵۲
پیشگیری از شایعات بر ضد رهبری	۲۵۲
امام علی <small>علیه السلام</small> و مردم داری	۲۵۲
سیاست امام در برخورد با انحرافات	۲۵۷
خلاصه:	۲۶۵
۴/۸ جاذبه اخلاقی	۲۶۷
جاذبه اخلاقی پیامبر اسلام	۲۶۷
اعتراف دشمن	۲۷۰
خلاصه:	۲۷۱
۴/۹ پیشگامی در عمل	۲۷۲
خلاصه:	۲۷۹
۴/۱۰ ایمان به هدف	۲۸۱
مَثَلِ اَعْلَی اِیْمَان	۲۸۲
خلاصه:	۲۸۶

۲۸۷	۱۱ / امید به موفقیت
۲۸۷	پیامبر اسلام و امید به موفقیت
۲۸۸	پیروزی بر ایران و روم
۲۸۹	پیش‌بینی فراگیر شدن اسلام
۲۹۰	تفسیر موفقیت
۲۹۲	خلاصه:
۲۹۵	۱۲ / علو همت
۲۹۶	آثار علو همت
۲۹۷	آثار کوتاهی همت
۲۹۸	درسی از یک حشره!
۲۹۹	علو همت و رهبری
۲۹۹	الف: حکومت جهانی اسلام
۳۰۰	ب: ریشه‌کن کردن جهل
۳۰۱	ج: نیروی نظامی برتر
۳۰۱	د: کاملترین انسانها
۳۰۲	خلاصه:
۳۰۳	۱۳ / ۴ صبر
۳۰۳	رهبری و مقاومت
۳۰۵	اخلاص در استقامت
۳۰۶	فرمان صبر و استقامت به پیامبر
۳۰۹	خلاصه:
۳۱۱	۱۴ / ۴ یقین
۳۱۱	مهم‌ترین ویژگیهای امامت

۳۱۲	۱- صبر
۳۱۳	۲- توکل
۳۱۴	نقش یقین در توکل
۳۱۴	۳- اخلاص
۳۱۶	داستانی آموزنده از اخلاص موسی
۳۱۸	نقش یقین در اخلاص
۳۱۸	۴- زهد
۳۲۰	نقش یقین در زهد
۳۲۱	۵- شجاعت
۳۲۲	نقش یقین در شجاعت
۳۲۳	۶- صداقت
۳۲۴	نقش یقین در صداقت
۳۲۵	نقش یقین در عالیت‌ترین مراتب رهبری
۳۲۷	خلاصه:
	بخش پنجم: آفات رهبری
۳۳۱	۱/ ۵ هوس
۳۳۲	امامت و لهو و لعب
۳۳۵	انواع سرگرمیها از نظر اسلام
۳۳۵	۱- سرگرمیهای پسندیده
۳۳۵	۲- سرگرمیهای ناپسند
۳۳۶	۳- سرگرمیهای نامشروع
۳۳۶	امامت و لذتهای مشروع
۳۳۱	خلاصه:

۳۲۳	۵/۲ ظالم
۳۲۷	خلاصه:
۳۲۹	۵/۳ استبداد
۳۲۹	خطر استبداد
۳۵۱	پیشگیری از استبداد
۳۵۲	بی‌نیاز از مشاور
۳۵۳	مشورت با دشمنان!
۳۵۴	نگاتی درباره مشورت رهبر
۳۵۴	الف: مشورت نه اطاعت!
۳۵۴	خاطره‌ای از امام
۳۵۷	ب: مشورتهای زیانبار
۳۵۹	ج: مشورت و تزلزل در تصمیم
۳۶۲	خلاصه:
۳۶۵	۵/۴ نفوذپذیری
۳۶۶	خطر نفوذپذیری
۳۶۷	استقلال رأی و رهبری
۳۷۰	خلاصه:
۳۷۱	۵/۵ بیماریهای اخلاقی
۳۷۴	خلاصه:
	بخش ششم: حقوق متقابل مردم و رهبری
۳۷۷	۶/۱ حقوق مردم در نظام اسلامی
۳۷۹	اعتراف به حقوق مردم

۳۸۱	حقوق متقابل مردم و رهبری
۳۸۲	رهبری و امانتداری
۳۸۵	رهبری و نگاهبانی
۳۸۷	رهبری و خدمتگزاری
۳۸۹	ولایت مطلقه فقیه و حقوق مردم
۳۸۹	۱- تفاوت مبنایی حکومت اسلامی و حکومت‌های دموکراسی
۳۹۰	۲- معنای ولایت مطلقه فقیه
۳۹۱	خلاصه:
۳۹۳	۶/۲ حق انتقاد
۳۹۳	از من انتقاد کنید!
۳۹۷	انواع انتقادهای سیاسی
۳۹۷	الف: انتقاد سیاسی سازنده
۳۹۹	ب: انتقاد سیاسی ویرانگر
۴۰۰	ویژگیهای انتقاد سازنده
۴۰۱	۱- آگاهی
۴۰۱	۲- انصاف
۴۰۲	۳- روش پسندیده
۴۰۲	ویژگیهای انتقاد ویرانگر
۴۰۳	۱- نادانی منتقد
۴۰۴	۲- بی‌انصافی
۴۰۵	۳- روش ناپسند
۴۰۶	روش برخورد با انتقاد ویرانگر
۴۰۷	درسی از پیامبر اسلام
۴۰۹	۱- هیچ کس از انتقاد بیجا در امان نیست!
۴۱۰	انتقاد به خدا!

۴۱۰	۲- تردید در عدالت طلبی تندروهای سیاسی
۴۱۱	۳- اصل رعایت مصالح سیاسی
۴۱۲	۴- سرنوشت انتقاد سیاسی ویرانگر
۴۱۲	امام علی <small>علیه السلام</small> و انتقادات ویرانگر
۴۱۳	انتقاد مارقین
۴۱۶	امام و منتقدان جاهل و متعصب
۴۱۹	خلاصه:

بخش هفتم: پیشوایان اسلام پس از پیامبر

۲۲۳	۱ / ۷ اوصیای پیامبر اسلام
۲۲۴	فرضیه‌ها:
۲۲۵	۱- جهت گیری منفی
۲۲۵	الف: خطرهای جهت گیری منفی
۲۲۶	تصمیم گیری شتابزده
۲۲۶	عدم رشد اسلامی وارثان انقلاب
۲۲۸	اقلیت نفوذی
۲۲۹	ب: بی اهمیتی نسبت به آینده
۲۳۰	۲- نظام شورایی
۲۳۱	الف: تبیین قانون شورا
۲۳۲	ب: توجیه وارثان انقلاب
۲۳۲	ج: آمادگی وارثان انقلاب
۲۳۲	توان تشخیص اصلح
۲۳۳	وارستگی منتخب
۲۳۵	۳- تعیین پیشوای آینده
۲۳۷	معرفی رهبران آینده
۲۴۰	دوازده وصی پیامبر

۲۲۳	الف: غیبت صغری
۲۲۳	ب: غیبت کبری
۲۴۴	برکات امام غایب
۲۲۶	خلاصه:
۲۳۹	۲ / ۷ فقیهان دارای شرایط رهبری
۲۵۱	استراتژی مبارزاتی اهل بیت
۲۵۳	۱- مشروع ندانستن حکومت‌های ستمکار
۲۵۳	۲- رهبری فقیهان عادل
۲۵۷	نایبان خاص امام عصر (عج)
۲۵۸	حکمت نیابت خاص
۲۵۸	پایان نیابت خاص
۲۵۹	دوام نیابت عام در غیبت صغری
۲۶۰	حکمت دوام نیافتن نیابت خاص
۲۶۰	الف: حکمت سیاسی
۲۶۰	ب: حکمت اجتماعی
۲۶۱	تجربه دوران دموکراسی
۲۶۲	نقش مردم در تعیین نایبان عام امام
۲۶۴	خلاصه:
	فهرستها
۴۶۹	آیات
۴۷۷	احادیث
۴۸۹	اشعار
۴۹۱	اشخاص
۴۹۷	گروهها

.....	مکانها
۴۹۹	ایام و وقایع
۵۰۱	مذاهب و مکاتب
۵۰۲	کتابنامه
۵۰۳	فهرست مطالب
۵۱۳	

کتابنامه

الف

- ۱- اتحاف السادة المتقين / زبيدي، متوفى ۱۲۰۵، دار الكتب العلمية
- ۲- احتجاج / طبرسى، متوفى قرن ۶هـ. ق، مؤسسة اعلمى
- ۳- اختصاص / شيخ مفيد، متوفى ۴۱۳هـ. ق، جامعة مدرسين
- ۴- اخلاق مديريت در اسلام / محمدى رى شهرى، معاصر، دار الحديث
- ۵- ارشاد / شيخ مفيد، متوفى ۴۱۳هـ. ق، كنجره هزاره شيخ مفيد
- ۶- ارشاد القلوب / ديلمى، متوفى ۷۱۱هـ. ق، مؤسسة اعلمى
- ۷- اصطلاحات الاصول / آية الله مشكيني، معاصر، ياسر
- ۸- اعلام الدين / ديلمى، متوفى ۷۱۱هـ. ق، مؤسسة آل البيت
- ۹- اعلام الورى / طبرسى، متوفى ۵۴۸هـ. ق، دار المعرفة
- ۱۰- امالى صدوق / شيخ صدوق، متوفى ۳۸۱هـ. ق، مؤسسة اعلمى
- ۱۱- امالى طوسى / شيخ طوسى، متوفى ۴۶۰هـ. ق، مؤسسة الوفاء
- ۱۲- امالى مفيد / شيخ مفيد، متوفى ۴۱۳هـ. ق، كنجره هزاره شيخ مفيد

- ۱۳- امامت و تبصره / ابن بابویه، متوفی ۳۲۹ هـ. ق، مؤسسة آل البيت
 ۱۴- امامت و رهبری / استاد شهید مطهری، متوفی ۱۳۵۸ هـ. ش، انتشارات صدرا
 ۱۵- امت و امامت / دکتر شریعتی، متوفی ۱۳۵۶ هـ. ش

ب

- ۱۶- بحار الانوار / علامه مجلسی، متوفی ۱۱۱۱ هـ. ق، دار احیاء التراث العربی
 ۱۷- برگزیده افکار راسل / رابرت اکتر، ترجمه عبدالرحیم گواهی، معاصر، شرکت سهامی انتشار
 ۱۸- بصائر الدرجات / محمد بن حسن، متوفی ۲۹۰ هـ. ق، مؤسسة النعمان
 ۱۹- بلاد الامین / کفعمی

ع

- ۲۰- تاج العروس / الزبیدی، متوفی ۱۲۰۵ هـ. ق، دار الفکر
 ۲۱- تاج الموالد / طبرسی، متوفی ۵۲۸ هـ. ق، مکتبه بصیرتی
 ۲۲- تاریخ بغداد / خلیف بغدادی، متوفی ۲۶۳ هـ. ق، دار الکتب العلمیه
 ۲۳- تاریخ دمشق «ترجمه الامام علی» / ابن عساکر، متوفی ۵۷۱ هـ. ق، دار التعارف
 ۲۴- تاریخ الأمم والملوک / طبری، ابن جریر، متوفی ۳۱۰ هـ. ق، دار الفکر
 ۲۵- تاریخ مدینه المنوره / نعیری، ابن شیه، متوفی ۲۶۲ هـ. ق، دار التراث
 ۲۶- تحف العقول / ابن شعبه الحرانی، متوفی ۳۸۱ هـ. ق، جامعه مدرسین
 ۲۷- تداوم انقلاب اسلامی ایران / محمدی ری شهری، معاصر، یاسر
 ۲۸- تذکره الخواص / سبط بن الجوزی، متوفی ۶۵۴ هـ. ق، مؤسسة اهل البيت
 ۲۹- تنبیح مولود طبعی اسلام / شهید صدر، ترجمه حجتی کرمانی، مشعل دانشجو
 ۳۰- تعمیم امامت / بنی صدر، معاصر
 ۳۱- تفسیر ابن کثیر / ابن کثیر، متوفی ۷۷۲ هـ. ق، دار الخیر
 ۳۲- تفسیر القرآن الکریم / مصطفی خمینی (ره)، متوفی ۱۳۵۶ هـ. ش، وزارت ارشاد اسلامی
 ۳۳- تفسیر القرآن الکریم / شبیر، متوفی ۱۲۲۲ هـ. ق، مؤسسة دار الهجرة

- ۳۴- تفسیر القرآن الکریم / ملا صدرا، متوفی ۱۰۵۰ هـ. ق، انتشارات بیدار
 ۳۵- تفسیر مجمع البیان / طبرسی، عقیل بن حسن، متوفی ۵۴۸ هـ. ق، مؤسسة الاعلمی
 ۳۶- تفسیر المیزان / علامه طباطبائی، متوفی ۱۳۶۰ هـ. ش، مؤسسة اسماعیلیان
 ۳۷- تفسیر برهان / بحرانی، متوفی ۷۹۴ هـ. ق، دار احیاء الکتب العربیه
 ۳۸- تفسیر طبری / طبری، ابن جریر، متوفی ۳۱۰ هـ. ق، مؤسسة الرساله
 ۳۹- تفسیر عیاشی / العیاشی، متوفی ۳۲۰ هـ. ق، مکتبه علمیه اسلامیة
 ۴۰- تفسیر فخر رازی / فخر رازی، متوفی ۶۰۴ هـ. ق، دار الفکر
 ۴۱- تفسیر قمی / علی بن ابراهیم قمی، متوفی ۳۰۷ هـ. ق، دار الکتاب
 ۴۲- تفسیر کشاف / زمخشری، متوفی ۵۲۸ هـ. ق، دار الکتب العربی
 ۴۳- تفسیر نور الثقلین / الحویزی، متوفی ۱۱۱۲ هـ. ق، مؤسسة اسماعیلیان
 ۴۴- تفسیر نمونه / جمعی از دانشمندان، دار الکتب الاسلامیه
 ۴۵- تهذیب الاحکام / شیخ طوسی، متوفی ۴۶۰ هـ. ق، دار الاضواء

ج

- ۴۶- جاذبه ودافعه علی (ع) / استاد شهید مطهری، متوفی ۱۳۵۸ هـ. ش، انتشارات صدرا
 ۴۷- جامع الاحادیث / ابو محمد جعفر القمی، تصحیح حسینی نیشابوری، مجمع البحوث الاسلامیه
 ۴۸- جامع الاخبار / سبزواری، متوفی قرن ۷ هـ. ق، مؤسسة آل البيت
 ۴۹- جامع الصغیر / سیوطی، متوفی ۹۱۱ هـ. ق، دار الفکر
 ۵۰- جعفریات / ابن اشعث کوفی، متوفی قرن ۴ هـ. ق، مؤسسة آل البيت

ح

- ۵۱- دیوان حافظ / حافظ شیرازی، تصحیح دکتر قمشه‌ای، سروش
 ۵۲- حکومت در اسلام / حیدر علی قلمداران، معاصر، دارالفکر
 ۵۳- حلیه الاولیاء / ابو نعیم اصفهانی، متوفی ۴۳۰ هـ. ق، دار الکتب العلمیه

خ

- ۵۲- الخرائج والجرائج / قطب راوندی، متوفی ۵۷۳ هـ. ق، مؤسسه امام مهدی
 ۵۵- حصائص الانعم / سید رضی، متوفی ۴۰۶ هـ. ق، آستان قدس رضوی
 ۵۶- حصائص امیر المومنین / نسائی، متوفی ۴۰۶ هـ. ق، مؤسسه اعلمی
 ۵۷- خلافت و ولایت / محمد تقی شریعتی، متوفی، حسینیه ارشاد
 ۵۸- الخلافة والامامة / عبدالکریم الخطیب، معاصر، دارالمعرفه
 ۵۹- خمسون وفاة صحابی مختلف / علامه عسکری، معاصر، دار الزهراء

د

- ۶۰- دراسات في ولاية الفقيه / آية الله منتظري، معاصر، مركز العالمی للدراسات الاسلامیة
 ۶۱- در المشور / شهید ثانی، متوفی ۱۱۰۳ هـ. ق، مطبعة مهر
 ۶۲- تفسير در المشور / سیوطی، متوفی ۹۱۱ هـ. ق، دارالمعرفه
 ۶۳- دعائم الاسلام / قاضی نعمان، متوفی ۳۶۳ هـ. ق، دارالمعارف
 ۶۴- دلائل الصدق / مظفر، متوفی ۱۳۰۱ هـ. ق، دارالمعلم
 ۶۵- دیوان امام علی / منسوب به حضرت امیرالمؤمنین، کندری، متوفی قرن ۶ هـ. ق، انتشارات آسوه

ر

- ۶۶- روضة الواعظین / قتال نیشابوری، متوفی ۵۰۸ هـ. ق، مؤسسه اعلمی

س

- ۶۷- السرائر / ابن ادریس حلی، متوفی ۵۹۸ هـ. ق، جامعه مدرسین
 ۶۸- سعد السعود / سید بن طاووس، متوفی ۶۶۴ هـ. ق، منشورات شریف رضی
 ۶۹- سفينة البحار / شیخ عباس قمی، متوفی ۱۳۵۹ هـ. ق، دارالمرتضی
 ۷۰- سنن ابن ماجه / ابن ماجه، متوفی ۲۷۵ هـ. ق، دارالفکر

- ۷۱- سنن ابی داود / ابو داود، متوفی ۲۷۵ هـ. ق، دارالجنان
 ۷۲- سنن دارمی / دارمی، متوفی ۲۵۵ هـ. ق، دارالقلم
 ۷۳- سنن ترمذی / ترمذی، متوفی ۲۷۹ هـ. ق، دارالفکر
 ۷۴- سنن کبری / بیهقی، متوفی ۴۵۸ هـ. ق، دارالمعرفه
 ۷۵- سنن نسائی / نسائی، متوفی ۳۰۳ هـ. ق، دارالثقافه
 ۷۶- السيرة النبوية / ابن هشام، متوفی ۲۱۸ هـ. ق، داراحیاء التراث العربی
 ۷۷- السيرة الحلیة / حلبی، متوفی ۱۰۴۴ هـ. ق، داراحیاء التراث العربی
 ۷۸- سیری در نهج البلاغه / استاد شهید مطهری، متوفی ۱۳۵۸ هـ. ش، انتشارات صدرا

ش

- ۷۹- شرح صحیح مسلم / نووی، متوفی ۶۷۶ هـ. ق، دارالفکر
 ۸۰- شرح المقاصد / سعدالدین تفتازانی، متوفی ۷۹۳ هـ. ق
 ۸۱- شرح نهج البلاغه / ابن ابی الحدید / متوفی ۶۵۶ هـ. ق، داراحیاء الكتب العربیة
 ۸۲- شرح نهج البلاغه / ابن میثم بحرانی، متوفی ۶۷۹ هـ. ق، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی
 ۸۳- شعب الايمان / بیهقی، متوفی ۴۵۸ هـ. ق، دارالکتب العلمیه
 ۸۴- شواهد التنزیل / حاکم نیشابوری، متوفی قرن ۵ هـ. ق، مؤسسه اعلمی
 ۸۵- شؤون فقیه / ملا احمد نراقی، ترجمه دکتر موسوی، معاصر، وزارت ارشاد اسلامی
 ۸۶- شیعه در اسلام / علامه طباطبائی، متوفی ۱۳۶۰ هـ. ش، بنیاد علمی و فکری علامه طباطبائی

ص

- ۸۷- صحیح بخاری / بخاری، متوفی ۲۵۶ هـ. ق، دارالکتب العلمیه
 ۸۸- صحیح مسلم / قشیری نیشابوری، متوفی ۲۶۱ هـ. ق، داراحیاء التراث العربی
 ۸۹- صحیفه نور / مجموعه رهنمودهای امام خمینی (ره)، متوفی ۱۳۶۸ هـ. ش
 ۹۰- الصراط المستقیم / النباطی البیاضی، متوفی ۸۷۷ هـ. ق، مکتبه مرتضویه
 ۹۱- صفات الشیعه / شیخ صدوق، متوفی ۳۸۱ هـ. ق، دارالکتب العلمیه

ط

۹۲- طباقات كبرى / ابن سعد، معاصر، بنياد بعثت

۹۳- الطرائف / سيد بن طاووس، متوفى ۶۶۴ هـ. ق، مطبعة خيام

ع

۹۴- عدل در جهان بيني توحيدى / محمدى رى شهرى، معاصر، بنياد بعثت

۹۵- علل الشرايع / شيخ صدوق، متوفى ۳۸۱ هـ. ق، مؤسسه اعلمى

۹۶- ديون اخبار الرضا / شيخ صدوق، متوفى ۳۸۱ هـ. ق، مؤسسه اعلمى

غ

۹۷- الغدير / علامه امينى، متوفى ۱۳۴۹ هـ. ق، مؤسسه اعلمى

۹۸- غرر الحكم / آمدى، متوفى ۵۵۰ هـ. ق، مؤسسه اعلمى

۹۹- الغيبة / شيخ طوسى، متوفى ۴۶۰ هـ. ق، مكتبة بصيرتى

۱۰۰- الغيبة / نعمانى، متوفى ۳۵۰ هـ. ق، مكتبة صابرى

ف

۱۰۱- فتح الابواب / سيد بن طاووس، متوفى ۶۶۴ هـ. ق، مؤسسه آل البيت

۱۰۲- فتوحات مكبه / ابن عربى، متوفى ۵۴۳ هـ. ق، المكتبة العربية

۱۰۳- فروغ ابدیت / جعفر سبحانى، معاصر، دفتر تبليغات اسلامى

۱۰۴- فرهنگ عميد / حسن عميد، معاصر، انتشارات امير كبير

۱۰۵- فرهنگ فرق اسلام / محمد جواد مشكور، بنياد پژوهشهای اسلامى آستان قدس رضوى

۱۰۶- فرهنگ معين / محمد معين، انتشارات امير كبير

۱۰۷- الفصل في الملل والاهواء والنحل / ابن حزم اندلسى، متوفى ۴۵۶ هـ. ق، دارالجليل

۱۰۸- فضائل الصحابه / ابن حجر عسقلانى، متوفى ۸۵۲ هـ. ق، دارالكتاب العالميه

۱۰۹- فضائل الصحابه / نسائى، متوفى ۳۰۳ هـ. ق، دارالثقافه

۱۱۰- فضائل الصحابه / احمد حنبل، متوفى ۲۴۱ هـ. ق، جامعه ام القرى

۱۱۱- فلسفه وحى / محمدى رى شهرى، معاصر، دفتر تبليغات اسلامى

ی

۱۱۲- الكافى / كلينى، متوفى ۳۲۹ هـ. ق، دار الاضواء

۱۱۳- الكامل في التاريخ / ابن اثير، متوفى ۶۳۰ هـ. ق، مؤسسه التاريخ العربى

۱۱۴- كشف الغمة / إربلى، متوفى ۶۹۳ هـ. ق، دارالكتاب الاسلامى

۱۱۵- كشف اليقين / علامه حلى، متوفى ۷۲۶ هـ. ق، وزارت ارشاد اسلامى

۱۱۶- كفاية الطالب / گنجى، متوفى ۶۵۸ هـ. ق، دار احياء تراث اهل البيت

۱۱۷- كفاية الاثر / الخزاز، متوفى قرن ۴ هـ. ق، انتشارات بيدار

۱۱۸- كمال الدين / شيخ صدوق، متوفى ۳۸۱ هـ. ق، مؤسسه اعلمى

۱۱۹- تفسير كنزالدقائق / مشهدى، متوفى ۱۱۲۵ هـ. ق، جامعه مدرسين

۱۲۰- كنز العمال / متقى هندی، متوفى ۹۷۵ هـ. ق، مؤسسه الرساله

۱۲۱- كنز الفوائد / ابوالفتح كراچكى، متوفى ۴۴۹ هـ. ق، دار الذخائر

ل

۱۲۲- لسان العرب / ابن منظور، متوفى ۷۱۱ هـ. ق، شرادب حوزة

م

۱۲۳- مبانى شناخت / محمدى رى شهرى، معاصر، دفتر تبليغات اسلامى

۱۲۴- مثنوى مولوى / جلال الدين رومى، تحقيق نيكلسون، امير كبير

۱۲۵- مجمع البحرين / طريحي، متوفى ۱۰۸۷ هـ. ق، دفتر نشر فرهنگ اسلامى

۱۲۶- مجمع الزوائد / الهيثمى، متوفى ۸۹۷ هـ. ق، دار الفكر

۱۲۷- محاسن / برقى، متوفى ۲۸۰ هـ. ق، مجمع العالسى لاهل البيت

- ۱۲۸- المحجة البيضاء / فيض كاشاني، متوفى ۱۰۹۱ هـ. ق، جامعه مدرسين
 ۱۲۹- المذاهب الاسلامية / ابو زهرة، معاصر، دارالفكر العربي
 ۱۳۰- سار الشيعة / شيخ مفيد، متوفى ۴۱۳ هـ. ق، كنز هزارة شيخ مفيد
 ۱۳۱- مستدرک الوسائل / حسين نوري طبرسي، متوفى ۱۳۲۰ هـ. ق، مؤسسة آل البيت
 ۱۳۲- مستدرک حاكم / حاكم نيشابوري، متوفى ۴۰۵ هـ. ق، دار المعرفة
 ۱۳۳- مستطرفات / ابن اديس حلي، متوفى ۵۹۸ هـ. ق،
 ۱۳۴- مستد احمد بن حنبل / احمد بن حنبل، متوفى ۲۴۱ هـ. ق، دار الفكر
 ۱۳۵- مستد طيالسي / ابو داود طيالسي، متوفى ۲۰۴ هـ. ق، دار المعرفة
 ۱۳۶- مستد فردوس / ديلمی، متوفى ۵۰۹ هـ. ق،
 ۱۳۷- مشکاة الانوار / طبرسي، متوفى قرن ۷ هـ. ق، دار الكتب الاسلامی
 ۱۳۸- مصادر نهج البلاغة / اسانیده / عبد الزهراء حسینی، معاصر، دار الاضواء
 ۱۳۹- مصباح المتهجد / شيخ طوسي، متوفى ۴۶۰ هـ. ق، مؤسسة فقه الشيعة
 ۱۴۰- مصباح كنعني / كنعني، متوفى ۹۰۵ هـ. ق، منشورات شريف رضى
 ۱۴۱- مصنف ابن ابى شيبة / ابن ابى شيبة، متوفى ۲۳۵ هـ. ق، دار عالم الكتب
 ۱۴۲- مطالب السؤل / محمد بن طلحة الشافعي، متوفى ۶۵۴ هـ. ق، مخطوط
 ۱۴۳- معاني الاخبار / شيخ صدوق، متوفى ۳۸۱ هـ. ق، مؤسسة اعلمی
 ۱۴۴- المعجم الأوسط / طبراني، متوفى ۳۶۰ هـ. ق، مكتبة المعارف
 ۱۴۵- المعجم الكبير / طبراني، متوفى ۳۶۰ هـ. ق، دار احياء التراث العربي
 ۱۴۶- المغازي / واقدی، متوفى ۲۰۷ هـ. ق، عالم الكتب
 ۱۴۷- ملر دات الفاظ قرآن / راغب اصفهانی، متوفى ۲۲۵ هـ. ق، دارالقلم
 ۱۴۸- مفاتيح الجنان / شيخ عباس قمي، متوفى ۱۳۵۹ هـ. ق، انتشارات اسوه
 ۱۴۹- مكارم الاخلاق / طبرسي، متوفى ۵۲۸ هـ. ق، مؤسسة اعلمی
 ۱۵۰- الملاحم والفتن / سيد بن طاووس، متوفى ۶۶۴ هـ. ق، مؤسسة اعلمی
 ۱۵۱- الملل والنحل / شهرستاني، متوفى ۵۴۸ هـ. ق، دار المعرفة
 ۱۵۲- الملل والنحل / سبحانی، معاصر، جامعه مدرسين
 ۱۵۳- مناقب آل ابی طالب / ابن شهر آشوب، متوفى ۵۸۸ هـ. ق، مطبعة علميه

- ۱۵۴- مناقب الامام علی / مغازلی، متوفى ۴۸۳ هـ. ق، کتابخانه آية الله مرعشي نجفی
 ۱۵۵- مناقب / ابن الجوزی، متوفى ۵۹۷ هـ. ق، دار الآفاق الجديد
 ۱۵۶- مناقب / خوارزمی، متوفى ۵۶۸ هـ. ق، مكتبة نينوى
 ۱۵۷- من لا يحضره الفقيه / شيخ صدوق، متوفى ۳۸۱ هـ. ق، دارالاضواء
 ۱۵۸- مهج الدعوات / سيد بن طاووس، متوفى ۶۶۴ هـ. ق، مؤسسة اعلمی
 ۱۵۹- ميزان الحكمه / محمدی ری شهری، معاصر، مكتبة الاعلام الاسلامی

ن

- ۱۶۰- نزهة الناظر / حلواني، متوفى قرن ۵ هـ. ق، مدرسه امام مهدي
 ۱۶۱- نواذر راوندی / راوندی، متوفى ۵۷۳ هـ. ق، مطبعة حيدريه
 ۱۶۲- النهاية / ابن اثير، متوفى ۶۰۶ هـ. ق، دار الاسوه
 ۱۶۳- نهج البلاغه / سيد رضى، متوفى ۴۰۴ هـ. ق، دار الاسوه
 ۱۶۴- نهج السعادة / محمد باقر محمودی، معاصر، مؤسسة الاعلمی للمطبوعات

و

- ۱۶۵- وسائل الشيعة / شيخ حر عاملی، متوفى ۱۱۰۴ هـ. ق، مؤسسة آل البيت
 ۱۶۶- وصيت نامه / امام خميني (ره)، متوفى ۱۳۶۸ هـ. ش، مؤسسة تنظيم ونشر اثار امام

ی

- ۱۶۷- ينابيع المودة / قندوزی، متوفى ۱۲۹۴ هـ. ق، مؤسسة اعلمی

